

Lesson 5: Exercise Pages 85 - 89

Sanskrit to English

1. कश्चिद्^{1/1} तापसः वृक्षस्य छायायां^{7/1} न्यषीदत्नि-सद् 1P imperf III/1 ।
An ascetic was sitting in the shade of a tree.
2. तस्य समीपं गत्वा एकः दरिद्रः मानुषः तं अवदत्^{वद् 1P imperf III/1} ।
Having gone to his vicinity, a poor man spoke to him.
3. किमर्थं⁰ अत्र निषीदसिनि-सद् 1P pres II/1 इति ।
“Why are you sitting here?”
4. तापसः तं दरिद्रं प्रत्यवदत्प्रति-वद् 1P imperf III/1 ।
The ascetic replied to the poor (man).
5. ध्यानं आचरामिआ-चर् 1P pres I/1 इति ।
“I am practicing meditation.”
6. ततः⁰ दरिद्रः तं^{2/1} अपृच्छत्प्रच्छ 1P imperf III/1 किमर्थं⁰ ध्यानं आचरसिआ-चर् 1P pres II/1 इति ।
Thereafter the poor (man) asked the ascetic, “Why are you practising meditation?”
7. तदनन्तरं⁰ तापसः तं^{2/1} पुनः⁰ प्रत्यवदत्प्रति-वद् 1P imperf III/1 ध्यानेन विद्यया^{3/1} च⁰ नरः स्वर्गं अधिगच्छतिअधि-गम् 1P pres III/1 इति ।
Thereupon the ascetic again replied to him, “By meditation and knowledge man attains heaven.”
8. दरिद्रः अधुना⁰ अचिन्तयत्चिन्त् 10P pres III/1 यदि तस्मात् एव स्वर्गस्य अन्यः मार्गः न विद्यते तदा किं^{2/1} करोमिक्^{8U pres I/1} इति ।
The poor man now thought, “If there is no way of heaven exists other than that alone, then what do I do?”
9. ततः⁰ सः^{1/1} तापसं पुनः अवदत् त्वां पृच्छामिप्रच्छ 1P pres I/1 मनुष्याणां पण्डिततम^{8/1} स्वर्गः तेभ्यः^{4/+} एव विद्यतेविद् 4A pres III/1 ये^{1/+} ध्यानं आचरन्तिआ-चर् 1P pres III/+ परमां^{2/1} विद्यां^{2/1} च विदन्तिविद् 2P pres

III/+ इति ।

Therefore he again said to the ascetic, “I ask you, O most learned of men, does heaven exist for them alone, who practice meditation and know the supreme knowledge?”

10. ततः⁰ दीर्घं कालं चिन्तयित्वा सः^{1/1} तापसः तं^{2/1} दरिद्रं अवदत्^{वद् 1P imperf III/1} बहवः^{1/+} स्वर्गाः
विद्यन्ते^{विद् 4A pres III/+} अधमाः मध्यमाः परमाः च ।

Thereafter having thought for a long time, the ascetic said to the poor (man), “Many heavens exist: the lowest, middle, and highest.

11. ये^{1/+} ध्यानं आचरन्ति^{आ-च् 1P pres III/+} परं सत्यं च विदन्ति^{विद् 2P pres III/+} तेभ्यः^{4/+} एव परमाः स्वर्गाः ।
They who practice meditation and know the supreme truth, for them alone (are) the highest heavens.

12. अन्ये^{1/+} अधमान् मध्यमान् च स्वर्गान् शुभानां क्रियाणां^{6/+} अनुसारेण अधिगच्छन्ति^{अधि-गम् 1P pres III/+} ।
Others attain the lowest and middle heavens, due to the following of good actions.

13. अन्ये^{1/+} तु पापैः नरकं गच्छन्ति ।
But others go to hell due to (their) bad (actions).

14. तेषु स्वर्गेषु उषित्वा^{वस् ger} सुकृतानां क्षयं कृत्वा अत्र⁰ पुनः जायन्ते^{जन् 4A pres III/+} इति ।
Having stayed in those heavens, having done the exhaustion of (their) merits, they are born again here.”

15. तस्य वचनं श्रुत्वा दरिद्रः मन्दभाग्यः भवामि^{भू 1P pres I/1} इति चिन्तयित्वा स्वग्रामं अगच्छत् ।
Having heard his words, having thought, “I am unfortunate,” the poor (man) went to his own village.

English to Sanskrit

1. एकदा मालवदेशस्य नृपः नगरस्य समीपे वनं रथे अगच्छत् ।
2. तद् वनं आगम्य सः नृपः रथात् अवतीर्य तत्र च प्रभूतानि शोभनानि पुष्पाणि द्रष्टुं दीर्घं कालं परिभ्रम्य प्रासादं प्रत्यागन्तुं निरणयत् ।

3. तस्मिन् क्षणे व्याधस्य बाणेन विद्धः मृगः वनस्य मध्यात् आगम्य रथस्य पार्श्वे मृतः अपतत् ।

---

4. शोकेन आक्रान्तः नृपः सूतं अवदत् सूत शीघ्रं प्रासादं गच्छ । अधुना अत्र स्थातुं न इच्छामि इति ।

---

5. रथं आरुह्य सः प्रासादं प्रत्यागम्य निवेशनं प्रविश्य तत्र एकाकी एव मौने दीर्घं कालं अतिष्ठत् ।
